

RESISTÈNCIA A LES PRESONS ESTATALS I PROCESSOS DE JUSTÍCIA A LA REVOLUCIÓ DE ROJAVA

**Nota aclaratoria: Des de la col·lectiva Lêgerîn Azadî, autora d'aquest article fem una crida a la responsabilitat de la persona lectora, perquè no es quede en un pla superficial del que en aquest article breu es relata. La temàtica és de gran delicadesa, extensa i complexa de plasmar en unes pàgines. És per això, que podeu trobar major informació en els llibres referenciats, contactar amb la nostra col·lectiva (legerinazadi@riseup.net) o amb qualsevol de les estructures del Moviment d'Alliberament del Kurdistan en presència al territori europeu. Salutacions Revolucionàries.*

El Moviment d'Alliberament del Kurdistan pot, entre moltes altres coses, considerar-se un moviment avantguardista revolucionari perquè no sols ha aconseguit resistir durant dècades d'un intent d'esborrament històric, sinó que està construint un sistema propi per a la subsistència de tota la societat en totes les àrees de la vida. És a dir, és un moviment que naix de l'ànima del major poble sense estat del món, el kurd i que s'ha convertit en un moviment internacionalista gegant. Aquest poble sense estat propi, ha sigut ocupat des de fa dècades per 4 estats nació i amb això, ha hagut d'aprendre a resistir i a viure dins de la repressió i l'ocupació, però la seua força resideix en que tot això no ha fet que s'oblidi de la seua identitat comuna com a poble.

És per això, que en aquest article parlem en primer lloc de la repressió i les resistències davant la in-justícia estatal en l'estat ocupant de Turquia i posteriorment del sistema propi de justícia en la Administració Autònoma Democràtica del Nord i Est de Síria (AADNES, sota l'estat ocupant de Síria).

Quan parlem de la resistència en les presons turques en aquest article anem a remuntar-nos uns 50 anys, a les revoltes polítiques que van esdevenir en la dècada dels 70. L'any 1971, la institució militar turca va perpetrar un colp d'Estat que duraria fins octubre de 1973, arrasant amb ell una gran part del moviment revolucionari kurd.

Foto 1: Colp d'Estat 1971

Aquests assassinats van provocar encara més accions de resposta per part dels grups revolucionaris, i la institució militar va contestar amb una elevada repressió dels militants. Aquesta situació, junt a la crisi de l'economia turca i l'augment de les desigualtats socials va servir d'excusa perfecta per a un altre colp d'estat militar el 12 de setembre de 1980 mitjançant el qual les forces armades turques es van fer amb el control del govern i van suspendre la constitució amb dos objectius clars: silenciar la veu del Kurdistan que estava alçant-se i transformar a tota la societat en soldats o agents de l'Estat.

Foto 2: Colp d'Estat 1980

Amb aquest colp d'Estat, l'exèrcit va governar a través d'un consell militar i va impulsar la Llei Marcial, és a dir, va prohibir tota activitat política, va limitar el dret de premsa i va empresonar a milers de persones acusant-les de terrorisme.

Aquest segon colp d'Estat va tindre moltes conseqüències per a les persones kurdes que van empresonar:

- Amb tortures inexpressables volien rendir el PKK
- A cada presó (militar i civil) se li va enviar un decret: cada presoner/a és un soldat Turc
- A tot arreu havien banderes turques i hi havia una intenció clara de sotmetre a les persones kurdes per mig de la violència, perquè rebutjaren la seua identitat i personalitat kurda
- La finalitat era propagar el sentiment de capitulació o rendició

La presó d'Amed era famosa per la brutal tortura i guerra psicològica que aplicava als seus presoners, entre d'altres coses:

- Es realitzaven marxes feixistes i els presoners havien de cantar l'himne nacional turc
- Tot el món havia d'adherir-se a la bandera turca, al turquisme i a indivisibilitat de la pàtria
- En els passejos pel pati els presoners i les presoneres eren colpejades a l'esquena nueta
- Eren obligades a caminar per una fosa sèptica on havia excrements, fulletes d'afeitar i productes químics

Foto 3: Presó D'Amed

Amb aquests mètodes, molts presoners deien ser turcs i acataven les regles militars. Això influenciava a altres, fins el punt de que certs companys a presó van dir que la seua resistència no tenia sentit per que tots s'havien rendit.

No obstant, en el cas de les dones va ser diferent. Diferent en quant a la repressió i diferent en quant a la resistència.

La presó no era nova per a les dones en quant a repressió política, però no hi havien moltes experiències prèvies d'on aprendre de la resistència. En quant a la repressió podem dir que va haver una feminització de la tortura. Aquesta feminització consistia en:

- Aïllar-les de la resta de presoners, i inclús a algunes, les aïllaven de les pròpies dones
- Se les despullava, se les escorcollava i se les amenaçava en violar-les, o les violaven directament si s'enfrontaven als guardes
- Lis col·locaven les seves compreses amb sang per a avergonyir-les
- Lis pegaven amb vares a la vagina amenaçant-les en deixar-les estèrils
- Obligaven als companys a violar-les si no claudicaven

No obstant aquesta repressió les dones resistien, amb la força de Sakine Cansiz (Heval Sara) i amb la premissa de Kemal Pir «Som les i els que estimem tant la vida que estem disposats i disposades a morir per ella». Les dones s'organitzaven en comunes clandestinament dins de la presó:

- Feien seminaris. Debatien sobre les seues debilitats personals amb la finalitat de superar-les i reduir les possibilitats de ser atacades.
- Tenien una responsable de logística que administrava els diners que totes les dones rebien de les seues famílies, feia una llista mensual i els repartia equitativament. Quan en un moment es va prohibir que les recluses disposaren directament dels seus diners, aquests permaneixien en l'administració de la presó i es va fixar un límit de diners i de quantitat de productes a la setmana per tal d'evitar que les recluses es suportaren mútuament quan alguna no tenia diners. Exemple: si estaven 4 en una habitació, cada setmana feia una llista, deia que era tot per a ella però després s'ho repartien entre totes.
- Van decidir no deixar mai a una dona sola encara que mostraren una actitud col·laboracionista amb els presoners.
- Realitzaven accions directes. Sovint els soldats (que sempre eren homes) obrien xicotetes ranures en la paret de les cel·les de les dones per a que les companyes saberen que estaven 24 hores baix la seva influència. En qualsevol moment del dia existia la possibilitat de que els soldats pogueren mirar repentinament a través de la ranura i això generava un estrès constant a les companyes. Sakine va impulsar que les companyes prengueren una decisió: quan la ranura de la paret s'obria, des del seu costat colpejarien als soldats en la cara (és una acció xicoteta, però un guàrdia va perdre un ull i a partir d'aquell moment els guardes ja no s'atrevien a mirar tan fàcilment).
- Es rulaven els llibres entre elles ja que sols deixaven entrar 3.
- Feien vagues de fam indefinides: En paraules de Heval Elif Kaya «Si no queden més possibilitats i mètodes de resistència en un lloc així, si estàs exposada o exposat a polítiques de rendició forçada, si vols defensar-te, aleshores l'últim mètode possible per a tu és la vaga de fam» En principi, aquest va ser el missatge de la vaga de fam: «No accepte aquestes polítiques, i quan muiga, moriré per la meua voluntat. No pots matar-me. No deixaré la meua mort en les teues mans. En situacions així, la mort es més significativa que la vida, i ocorrerà amb la meua voluntat i la meua decisió.»
- Cremar-se vives: és una concepció de la resistència i de la vida que supera a la mort. Et convertixes en foc i en la llibertat en si mateix. Front el colonialisme que els imposava una indignitat i una vida insuportable a la ment humana, es requeria una resistència que enfrontara a la mort i la superara. L'autosacrifici és el clímax d'una forma de pensar i de viure, és l'actitud més coherent en la lluita contra l'enemic. L'enemic es queda desarmat, ja que, la mort no és algo que espanta als i les revolucionàries. Els fa canviar d'estratègies i en part, disminueix la

repressió. L'objectiu de la violència és terroritzar a la gent, desanimar-la i fer que es rendisca. Si la violència ja no provoca por sinó resistència i ningú es rendeix, l'enemic es queda sense mètodes.

Diu Heval Elif Kaya «L'enemic matava, però era molt important per a ell determinar la vida i la mort. Quan aquesta decisió sobre la mort li va ser furtada, va ser una gran rebel·lió que va causar un gran impacte.»

Com ja hem vist, la situació del poble Kurd ha sigut i és una situació marcada per la repressió i la violència. No hi ha família a Kurdistan que no tingui un familiar a la presó o l'hagi tingut.

D'altra banda, la situació de les dones a Síria (parlem ara específicament de Rojava, Síria per centrar-nos en els processos de justícia de l'Administració Autònoma del Nord i Est de Síria, però són situacions que es donaven en un altre territoris del Kurdistan):

- No tenien drets, per exemple només existia el divorci unilateral
- Existència del matrimoni infantil
- Assassinats per honor
- Poligàmia, només de l'home

Però amb el procés revolucionari del PKK 1978 i la Revolució de Rojava 2012 les dones van començar a desenvolupar el seu propi sistema de justícia. No és suficient amb rebutjar el sistema estatal, és necessari crear sistemes propis, que no estiguin corromputs.

“En comptes de governar segons les regles ètiques i polítiques, governar amb les lleis és una característica de la Modernitat Capitalista. La burgesia, que nega l'ètica i la política, recorre a l'autoritat del Dret, que li proporciona una enorme força. El Dret és una gran arma de la burgesia, que la utilitza per a defensar-se tant davant l'ordre ètic i polític antic, com davant les treballadores oprimides. L'Estat-nació adquireix la seua força, en gran manera, de l'autoritat del Dret, que està regulat unilateralment. El Dret vindria a ser com els versos sagrats del déu Estat-nació, mitjançant els quals aquest dirigeix la societat [...] En canvi, la Nació Democràtica, més que ser una nació de Dret, és una nació ètica i política.” Rêber Apo

Així un sistema propi de justícia, necessita de principis propis. Aquests principis són de mediació i restauració. El sistema es basa d'una banda en la pròpia història i en les tradicions dels pobles. Sobre la base de debats i experiències pràctiques dutes a terme pel Moviment d'Alliberament de Kurdistan i

la posada en pràctica del Confederalisme Democràtic en llocs com Bakur i Makhmour. Amb gran fixació en els principis bàsics de la convivència: l'amor i la llibertat.

D'aquesta manera, és que en 2011 es va crear un Tribunal Popular, que es va formalitzar en 2012 amb la Revolució de Rojava. Actualment existeix un sistema de justícia general i un sistema administrat per les dones.

Per a entendre el sistema de justícia, primer hem d'emmarcar la vida en Rojava, que s'organitza a través de les comunes. Rojava és una regió autònoma, situada dins de Síria i constituïda per 3 regions més 4 consells locals amb un ampli autogovern en el qual viuen aproximadament 5 milions de persones.

Les Comunes són la base de l'organització en la societat i per tant també la base de la resolució de conflictes. Les comunes són xicotetes un parell de desenes de persones com a màxim, s'organitzen per labors, tasques, habitatges etc. Respecte a la justícia cada comuna té el seu **"Comité de Reconciliació"**. Aquests Comitès estan formats per persones que són conegudes en el barri o ciutat, o simplement conegudes per la comuna i que aporten confiança a la societat. Si el conflicte a través del Comité no s'ha pogut solucionar mitjançant la mediació, el conflicte escala al Comité de Reconciliació de la Ciutat (dins del Sistema General de Justícia). Sempre que hi ha involucrada una dona en el conflicte ha d'intervenir la Mala Jin.

Paral·lelament, les dones s'organitzen en les mateixes estructures, autònomes per gènere, que són anomenades **"Mala Jin"** (Casa de la Dona, en la seua traducció en kurd). La Mala Jin és una institució social, ètica i ideològica. En ella treballen mares i dones. Existeixen en totes les ciutats de Rojava i de la AADNES. La primera que es va implantar va ser a la ciutat de Qamislo en 2011. Obriu tota la setmana i es reuneixen una vegada al mes per a avaluar el treball realitzat.

Els principals conflictes que acompanyen són la violència patriarcal i interfamiliar. L'objectiu primordial és promoure un canvi de mentalitat i de les pràctiques i costums que sotmeten a les dones a desitjos aliens de l'home o la família. Quan arriba un cas a la Mala Jin, primer es reuneixen amb la comuna, com a referència i sustentació de la vida per a eixa dona. S'escolta i es debat durant mesos.

"Realment la Mala Jin ha comportat grans progressos en la societat en general. Ara veiem canvis en la societat, no dic al 100%, perquè encara tenim dones que accepten la seua esclavitud, i mentre hi haja dones oprimides i dones que patisquen violència, el nostre moviment no haurà triomfat. Com a Mala Jin treballem també amb els homes. Volem igualtat. Qui són els homes? Són el nostre fill, el nostre germà, el nostre pare. És a dir, nosaltres no

estem en contra dels homes, no. Estem en contra d'eixa dona que es fa esclava de l'home i d'eixe home que no respecta els drets de la dona. Anem comuna per comuna, casa per casa, per a què? Per a no deixar ni una dona sota l'opressió. Formem a les dones que venen a Mala Jin, i també als seus marits quan venen. Ens asseiem amb la gent, debatem i fem formació. I elles diuen, “he entrat d'una manera a Mala Jin, i isc d'una altra”. La Mala Jin es va fer famosa així. Quan la gent ve veu com solucionem els problemes de la societat, de quina manera formem a les dones i de quina manera formem als homes.” Heval Rejin Salih, responsable de la Comissió de Justícia del cantó de Cizirê.¹

El 85% dels conflictes se solucionen en aquestes estructures de barri/ciutat, només un 15% escalen o transcendeixen al **Jutjat Social**. El Jutjat Social seria el més paregut a la justícia que coneguem des dels estats. Està format entre 3 a 5 membres dels quals hi ha una alta representació de la dona. En casos que tenen a veure amb dones, són les dones del jutjat els qui prenen la decisió final. Els Jutjats compten amb diferents comitès (per exemple el d'investigació) i diferents mètodes:

- La plataforma: tota la ciutat (unes 100 persones representants de diferents estructures) participa del debat i opina, per exemple davant un assassinat.
- L'arbitratge
- La negociació econòmica o per intercanvi

En última instància es recorre a les Lleis de la AADNES o a les Lleis de la Dona (desenvolupades al Contracte Social).

En paral·lel a aquestes estructures, existeixen els **Consells de Justícia**, també amb una estructura general i una estructura només de dones. Aquests Consells són un paraigua per als treballs del sistema de justícia. Els consells de Justícia realitzen formacions, fan seguiment dels treballs i imparteixen justícia. En la pràctica es realitzen reunions i debats mensuals amb tots els representants de les estructures. El Consell discuteix i prepara modificacions legislatives que envia al Consell.

Finalment és necessari conèixer que en el sistema de Rojava existeix la **presó**. Així, encara que la presons gestionades per la AADNES tenen l'objectiu de formar a la població per a preparar-los per a la vida en la societat, és un fet que hi ha més de 10.000 membres del Daesh i unes 60.000 famílies també de l'Estat Islàmic entre les presons i el campament d'Al-Hol. La AADNES porta molts anys pressionant als governs d'Europa majoritàriament, perquè acullen en els seus sistemes a la població

¹ Academia Andrea Wolf de Rojava (2025), *Dona, vida, llibertat. Volum 2. En el foc de la Revolució de les dones de Rojava* (p. 298). Editorial Descontrol.

amb la seua nacionalitat, ja que entre moltes altres dificultats i riscos (morals, ètics, de seguretat, de ràbia), aquesta població suposa una despesa econòmica i logística molt elevat.

“Companya, podem parlar durant hores de la nostra experiència. Perquè ara s'està escrivint la història amb lletres d'or. Realment la Revolució de Rojava no és només una revolució per a Rojava, és una revolució per al món. Nosaltres també estem dins. No hem alçat les armes, sinó que la nostra lluita s'ha donat en el pla de la mentalitat. És la nostra sort viure aquesta revolució. Per això estem feliços.” Heval Galia²

La importància dels sistemes alternatius de justícia des de les formes ancestrals d'organització radica en la seua capacitat per a resoldre conflictes des d'una lògica relacional, comunitària i restaurativa, en lloc de punitiva i coercitiva. Aquests sistemes prioritzen la reparació del mal, la reintegració de les parts involucrades i la continuïtat del teixit social, la qual cosa contrasta amb les estructures estatals occidentals, moltes vegades marcades per la verticalitat, la sanció i la desvinculació.

Aplicar aquests aprenentatges a les nostres societats (sense utilitzar l'extractivisme polític) implica, en un plànol micro i entre altres coses, transformar les nostres actituds cap a nosaltres mateixes, cap a les nostres famílies, conegudes, companyis de treball, de vida, de militància, cultivant pràctiques d'escolta, de crítica, de responsabilitat, de cura mútua i reparació. És a dir, abandonant l'utilitarisme polític i emocional a les nostres organitzacions i fent-nos part de la societat com un tot.

Hem de polititzar les emocions de manera que puguem conèixer d'on venen i per què actuem així. Quan més treball realitzem per a alliberar les nostres personalitats de les imposicions patriarcals i capitalistes, més podrem entendre'ns a nosaltres mateixes, i al del costat.

També en lo micro, tindre un sistema propi de justícia suposa imaginar i posar en pràctica mecanismes col·lectius per al tractament de conflictes entre col·lectius, assemblees i moviments, que no reproduïsquen la fragmentació ni la lògica de l'enemic intern, sinó que aposten per processos sostinguts de diàleg, mediació i justícia. Quantes vegades deixem darrere aquests debats o converses amb l'excusa d'estar fent justícia en el món? Podem fer justícia en el món quan no som capaços de fer-la cap a nosaltres mateixes o en grups minúsculs?

² Academia Andrea Wolf de Rojava (2025), *Dona, vida, llibertat. Volum 2. En el foc de la Revolució de les dones de Rojava* (p. 309). Editorial Descontrol.

Així, inspirar-nos en aquests sistemes alternatius de justícia no és una manera d'idealitzar "l'altre", sinó de reconèixer que existeixen sabers i pràctiques profundament democràtiques i revolucionàries que poden enriquir les nostres pròpies maneres de viure i que són condició imprescindible per a qualsevol transformació radical.